

GAZETA TRANSILVANIEI.

Redactiunea si Administratiunea:
Brasiov, piata mare Nr. 22. — „Gazeta“ ese:
Jol'a si Duminec'a.

Prețulu abonamentului:
pe unu anu 10 fl., pe siese luni 5 fl., pe trei luni
3 fl. v. a. — Tieri esterne 12 fl. pe unu anu séu
28. franci.

Anul XLII.

Se prenumera:
la postele c. si r. si pe la dd. correspondenti.

Anunțurile:
un'a serie garmonda 6 cr. si timbru de 30. cr.
v. a. pentru facare publicare. — Scrisori ne-
francate nu se primescu. — Manuscripte nu se
retrimitu.

Nr. 68.

Dumineca, 8 Septembrie 27 Augustu

1878.

Aliantie între popórele orientale.

Brasiov, 7 Septembrie 1878.

Amu disu in numerulu trecut, ca suprema-
tistii nostri maghiari si nemti dupa firea lor
adeverata tindu mai multu a paralisá, ear' nu a
favorisá liber'a desvoltare a romaniloru si slavi-
loru din Orientu. Pe catu timpu principiulu con-
ducătoriu alu politicei loru in interiorulu monar-
chiei va fi: asuprirea politica si nationala a na-
tionalitatiloru romane si slave conlocuitorie, ei, si
se voiesca, nu voru poté observá o atitudine sin-
ceru amicabile catra popórele chrestine de pe pe-
ninsul'a balcanica.

Cu tóte aceste inse partea cea mai mare a
maghiariloru diplomati si nediplomati mai este
atát'a de naiva de a crede, ca ar' fi cu potintia
ca Ungari'a se inchiaia spre esemplu o aliantia
strensa defensiva si ofensiva cu Romani'a si Ser-
bi'a, se intre in relatii strense amicabile cu
aceste state vecine inainte de a se fi aliatu, in-
ainte de a se fi impacatu pe bas'a egalei indrep-
tari cu romanii si slavii de acasa, cu cari tras-
cescu impreuna in unulu si acelasu statu.

De curéndu primi diariulu boemu „Politik“
dela corespondentulu seu din Bucuresci scirea, ca
pe la mediuloculu lunei lui Augustu ar' fi mersu
la Bucuresci doi ómeni de incredere ai d-lui
Tisza, uuulu deputatu si altulu magnatu ungurescu,
avendu missiunea secreta de a intrebuintá absentia
ministrului-presiedinte Ioanu Bratianu si a castigá
astfelu pe romani pentru politic'a maghiara.

Ori-catu de absurda s'ar' paré la prim'a ce-
tíre acést'a scire, ea 'si are indreptatirea in atitu-
dinea ce-o observa politicii si diplomatii maghiari
de unu timpu incóce fația de Romani'a. Puçinu
importa dér' déca relatiunea de susu este esacta
sau nu, ajunge ca, judecandu chiaru dupa opiniunea
ce predomina in press'a maghiara, politicii unguri
credu, ca ar' fi cu potintia, cá ei se inchiaie o
aliantia cu Romani'a fara ai dá acesteia mai in-
ainte garantia reala, ca maghiarii au incetatu de
a fi inimizii ai desvoltarii elementulu romanescu.

Corespondentulu lui „Politik“ are resonu a
nu crede in posibilitatea unei asemenea aliantie.
Barbatii de statu ai Romaniei au datu probe des-
tule, ca ei seiu se socotesca numai cu factorii
reali, nu iuse cu promisiuni góle si cu fantas-
magorii politice, cari preocupa inca pe cei mai
multi dintre politicii maghiari. Cestiunea e dealt-
mintrea fórte clara si simpla. Ungurii, déca
voiescu se dé probe de amicitia fația de romani,
trebuie se incépa antaiu cu romanii dela ei de
acasa, caror'a le datoiescu in privint'a acést'a
statu de multu, incatu nici intr'unu veacu nu se
potu curati de tóta datori'a.

„Ungurii voiescu inse se se unésca cu romanii in
contra aspiratiuniloru de emancipare ale slaviloru,
sustienendu, ca romanii sunt amenintati din par-
tea slaviloru in aceea-si mesura cá si ungurii“ —
adauge corespondentulu diariului nimitu.

Este adeveratu. Singurulu argumentu ce 'lu
aduce maghiarii pentru aliantia cu romanii e —
Rusi'a, sunt — slavii. Sunteti amerintati de russi
cá si noi, prin urmare sunteti aliatii nostri na-
turali, dicu ungurii catra romani. Nui dreptu ce
ve spunu ungurii, voi romanii nu sunteti nicide-
cumu amenintati de catra slavismu, pe voi ve
amenintia, cá si pe noi, numai supremati'a un-
guriloru si a nemtiloru, le striga slavii. Care din
doi are dreptu?

La acést'a nu se póte respunde numai cu
cateva cuvinte. Insemnatatea cea mare si capitala
ce o are pentru momentu cestiunea aliantieloru
intre miclele popóre ale Orientulu merita a fi trac-
tata mai pe largu si cu óre-care minutiositate.
De astadata finimu, dandu dreptu corespondintelui
lui „Politik“, candu dice, ca marea problema a

viitoriulu este, cá popórele orientale se'si dé man'a
pentru cá se nu cada victime acelor rase, cari
tindu a trai pe contulu altoru rase! —

Luptele in Bosni'a si Herzegovin'a.

„Pester Lloyd“ publica scrisórea unui soldatu
din regimentulu „Este“, divisiunea XVIII, care
divisiunea a fostu insarcinata cu ocuparea Herzego-
vinei. Reproducemu si noi scrisórea acést'a inte-
ressanta; ea e datata dela Stolacu 25 Aug. 1878
si suna asia:

„Iubita mama! Spre a dá unu semnu de
viétia, iau cu bucuria cerus'a a mana, spre a-ti
scrie despre pataniile, despre lipsele si situatiunea
nóstra. Vei fi auditu, in ce situatiune ne aflamu;
multiamita lui D-dieu inse am scapatu pana acuma
cu viétia din tóte luptele. In 1 Aug. amu trecut
frontier'a, unde avuramu o mica lupta, in 13 Aug.
avú batalionulu 2, care erá in Stolacu, o mare
lupta, unde a 8-a compania se aflá in frunte si
capitanulu Medved, unu oficieru inferioru si 76
soldati fura omoriti si cativa vulnerati. — Noi le
veniramu intru ajutoriu la 14 Aug., dér' era prea
tardi. Dupa aceea a plecatu de aci batalionulu 2
si batalionulu 1 a remasu. In 16 Aug. dim. erá
se plece trenulu nostru pentru provisiuni la Met-
covici, nu potú inse merge mai departe decatu o
jumetate óra dela orasiu, unde fú atacatu de
insurgenti. Noi, adeca compania I, eramu
escort'a. Insurgentii se suira in munti, noi
atunci ne amu intorsu in fortarétia si ei
impuscau necontentitu asupra nóstra, asia incatu
compania nóstra avú 9 morti si cativ'a raniti.
Acumu ne aflamu in fortarétia, acuma foculu ini-
micu deveni mai mare, insurgentii se aflau pe
munti in fația fortaretiei, asia a duratu foculu
acesta dela 16 dim. pana in 21 Aug, la 10 ore
a. m. di si nópte; in fortarétia se aflá numai o
singura cisterna, unde nu erá multa apa; numai
avemu nici victualii. Acuma iti poti inchipui iu-
bita mama in ce stare ne aflamu luptandune de
6 dile si neavendu ce mancá si ce bé. In fiecare
séra primea fiecare soldatu 1/2 patrariu de apa si
o bucatia de pismetu turcescu, care l'amu fostu
gasitu in fortarétia. Soldatii turci ne-au primitu
in fortarétia si in orasiu amicabile; cu ei n'amu
avutu nici o lupta. La intrarea nóstra au depusu
armele si au plecatu in Turci'a. In 17 Augustu
insurgentii au atacatu brigad'a, care ne venea noe
intru ajutoriu, dér' au fostu imprastiatii si batuti,
candu inceputa a dá focu tunurile nóstre, sute
de insurgenti cadura. Este ingrozitoriu cumu
tractau insurgentii pe soldatii nostri. La cei-ce
cadeau séu ii prindeau le taiau nasulu, urechile
degetele pana candu inca traiau. Turcii puneau
in tiépa pe soldatii vii chiaru. Nu poti se-ti
descriu iubita mama ce avemu se suferimu acuma.
In 21 amu mancatu carne de calu, de amu fi
avutu numai mai multa, eramu atatu de osteniti,
incatu nu mai poteamu amblá; caii, cari se aflau
in fortarétia nu se mai poteau tiené pe pecióre
de flamandi, ne miramu chiaru si noi, ca amu
mai potut'o duce, dér' si esteriorulu nostru este
destulu de tristu. Unu maioru din regimentulu
nostru inca e ranitu; pana astadi inca nu se
scie cati lipsescu din regimentulu intregu; trebuie
se se fi perdutu fórte multi, asia si dela vená-
tori . . .

Cu privire la situatiunea armatei de ocupa-
tiune in urm'a lupteloru pana la finele lui Augustu
scrie diariulu oficialu „Wiener Abendpost“:

„Decursulu lupteloru de pana acuma in Bos-
ni'a a aretatu, ca grosulu insurgentiloru sta in
fația brigadeloru imperatesci, cari ocupa inaltimile
dela Doboy. Déca generalii imperatesci cu totu
ajutoriu ce le-a sositu pana acuma, totu stau
inca in defensiva, caus'a este, ca voiescu se'si re-
culéga si se'si pregátésca bine tóte fortiele cá se

póta reluá ofensiv'a cu aceeași superioritate, care
e garanti'a unui succesu siguru si nimicitoriu de
fortiele inimice.

„Generalulu Szapáry in curéndu va dispune
peste 3 divisiuni, si atunci va fi sositu momentulu
ofensivei. De alaltaeri (31 Aug.) sosescu in Broodu
trupele, cari indata se indrépta spre Sav'a. Pre-
gatiirile de resbelu se intetiescu si in Seraievo,
care orasiu se va fortificá. Eri sosi la Broodu 1/2
de bateria tunuri de calibru greu si se dice, ca
pana in 5 Sept. voru mai veni inca 1 1/2 bateria
de tunuri de positiune, destinate pentru fortifica-
tiunile din Seraievo. Nu se scie numai cumu se
va poté transportá materialulu acest'a colossalu
dela Broodu incolo, ca-cí cu tóte ca dincolo de
Sav'a se afla mai multu de 12,000 carre, inca
totu mai este asia mare lipsa de mediulóce de
transportu, incatu in fiecare óra se ceru cate 100
de carutie. Pana in 6 Sept. voru se sosésca la
Broodu inca 6 regimente de infanteria completa,
o multime de cavaleria si trenu.“

Cu privire la starea sanetatii trupeloru scrie
totu Gazeta de Vien'a cu dat'a de 3 Sept.: „Este
in natur'a giurstariloru, ca trupele de ocupatiune
se afla intr'o continua activitate in urm'a multo-
loru expeditiuni si alu greului serviciu de campu.
De astadata soldatii voru avé se se lupte cu mari
strapatie, cari ostenescu poterile fisice ale indivi-
dului inca mai intensivu, decatu candu ar' fi a se
face operatiuni mari belice. Acestu faptu are ne-
gresitu o influentia mare asupra sanetatii trupe-
loru. Cu tóte acestea sanatarea trupeloru dupa
scirile, ce ne sosescu, e normala si mai buna, de-
catu se descrie din mai multe parti. Considerandu
situatiunea nefavorabila, cifr'a bolnaviloru nu este
nicidecumu surprindietorie. De-altmintrea in acele
tinenturi tómn'a este cea mai sanatósa parte
a anului.“

Lui „Deutsche Zeitung“ i se telegraféza din
Broodu 1. Sep.: Unu comerciantu, fostu oficieru,
sositu astadi dela Loznica trecéndu pe la Bjelin'a
spune, ca oficierii de geniu turci au facutu din
Bjelin'a o a doua Plevna, si ca va fi fórte greu
si va trebui o asediare regulata spre a luá ora-
siulu. Incependu dela Drin'a se estindu fortifi-
catiuni de pamentu pana la Dugopolie si peste
Churse'a earasi indereptu la Drin'a pana la satulu
Medgearsi. Bjelin'a fu aprovisiunata si provieduta
cu materialu de resbelu in abundantia. Provisiunea
si munitiunea veni, cá din pamentu nópte, nu
se scie de unde. Garnisón'a dela Bjelin'a este si
acuma deja mare dér' ea va fi inca si mai mare.

Trupele de sub comand'a generalulu Sza-
páry s'au reculesu in fine si primindu ajutorie
suficiente au reluatu ofensiv'a. Gen. Sza-
páry anuncia din Doboy 4 Sept. séra: Deórece
numerulu insurgentiloru la tiermulu dreptu alu
Bosnei aprópe de sioseau'a spre Doboy este mare
a fostu tramise regimintele 54 si 8 si o bateria
de munte sub comand'a gen. Waldstätten spre
Lipacu, si dupa o lupta de 7 ore insur-
gentii fura respinsi in tóte partile si
urmariti pana la inoptare. Pierderile nóstre trecu
peste 130, mai multi raniti. — Philippo-
vici anuncia din Seraievo, 5 Sept.: Prim'a
si a dou'a brigada de munte din divisiunea a 6
de sub Tegetthoff au luatu la góna
in 3 Sept. o banda de 100 insurgenti.
Perderile insurgentiloru sunt 30 morti si fórte
multi raniti; perderile nóstre 10 morti 40 raniti.

Cujus generis?

(Corresp. part. a „Gaz. Trans.“)

Din Transilvani'a.

Dintre impressiunile cele mai placute dela
conferinti'a nóstra electorala generala din Sibiu
ocupa loculu primu aceea a mea firma convingere,
ca aderentii ambeloru pareri doiescu cu totu aceea

sinceritate de a vietui in pace, in armonia, in frateritate adeverata cu natiunile conlocuitoare din patria; si cumu-ca toti sunt gat'a a intinde la momentu si elementului maghiaru si celui germanu man'a fratiésca, déca se voru convinge, ca si din acestea parti se intentionéza cu sufletu curatu si anima sincera impaciuirea popóreloru, ce locuescu dimpreuna. Este o dorintia instinctuale acést'a, pentru-ca fiecare dintre natiunile locuitoare in frumós'a Transilvania iubesc in totu acel'a gradu brazd'a ce o nutresce, vatr'a familiara si mormintele strabuniloru. Viu nici unulu din noi nu va parasí pamentulu acest'a, nici va abdice dela naturalulu dreptu de esistintia. Astfelu nu ne remane decatu o alternativa, din care eu preferu si sustienu — pana voi poté — partea: cá se ne intielegemu unii cu altii.

Speramu, ca catastrof'a din Orientu si consecintiele ei voru contribuí multu la inradacinarea acestei idei mai alesu intre romani si maghiari; intre cele doue oase, doue mici popóre, ce sunt situate intre doue oceane de natiuni in tóta directiunea eterogene de ele si neinfrenavere in voracitatea loru. Speramu, ca dupa cumu ne amu convinsu noi romanii, nu de prim'a, dér' de siguru de ultim'a data, ca elementulu slavicu nu e amiculu nostru, totu asia se voru fi convinsu si maghiarii, ca aliantia loru dualistica nefindu naturala, nu le póte aduce alte fructe, decatu inca vreun'a Bosnia si Herzegovina. Speramu, ca pe bas'a tuturoru acestor'a va trebui se urmeze de sine órecare apropiere intre aceste doue natiuni.

Speranti'a m'a insielatu! Istori'a dilei aréta tocmai contrariulu. Abisulu cresce pe di ce merge, atacurile se immultiescu si devinu totu mai vehemente si se indreptéza tocmai intr'acolo, de unde resarira primele radie de sperantia.

Eata cumu e situatiunea actuala. Cu ocusiunea conferentiei nóstre electorale generali eu unulu mai ca nu me mai sciamu orientá in privinti'a atitudinei partii celei mai mari a fratiloru nostri Sibieni in tempulu mai din urma. Numerulu aderentiloru sistemii de activitate se sporí in restempu de 3 ani catu de biisioru intre ei; vediu defasiurandu-se o energia neobicinuita, o miscare surprindietória la densii spre, a face se triumfeze drapelulu loru.

Dupa conferintia vediu barbati altcumu seriosi, jalusi de onórea, renumele si popularitatea loru, mergendu in energi'a loru atatu de departe, incatu calcara chiaru si parol'a data de a sustiené conclusulu conferentiei generali de solidaritate obligatoriu. Se lapedara de tata si mama si alerga cá fluturii dupa nurii cochetei de activitate.

Dupa tóte acestea nu s'a potutu presupune, nici asteptá alt'a, decatu ca conlocuitorii maghiari voru recunósce, ca maiortatea fratiloru nostri Sibieni sunt intru atat'a de petrunci de ide'a infratrei, incatu in afectiunea loru entusiastica: de a le face pe voia domniloru maghiari — resignéza chiaru si la simpathi'a nóstra, ba rischéza de a fi condamnatu de tóta lumea culta pentru calcarea parolei de solidaritate.

Dér' ce se vedi! Astadi buciuma maghiarii prin tóta tíer'a, ca: Sibiiulu e unu cuibu de vipere; Sibienii sunt vampiri, cari sugu sangele poporulu lipitu de pamentu spre scopuri infernali; ca Sibienii, cari tragu salariulu loru din subventiunea statulu (— precumu se scie consistoriulu bisericescu cu dlu vicariu in frunte) sunt ómeni nemultiamitori si perfidi, ca institutiele romane de cultura din Sibiu sunt diatriba revolucionari; ca „Telegrafulu romanu“ e o fóia degenerata, care urméza manier'a banditiloru de a infige pe furisulu cutitulu dreptu in anim'a statulu maghiaru.

Tóte acestea si mai multe le vedemu desvoltate per longum et latum in Nr. 197 a lui „Kelet“ ún 30 Augustu a. c.

Ei bine fratiloru activisti Sibieni et consortes, le suferiti voi aceste? Candu vediuramu ca ruperati parol'a data pentru solidaritate in atitudinea nóstra, ni sangerá anim'a pentru fratii nostri de-o mama. Acuma vediundu injuriile cele infernali aruncate pallam et publice in faci'a vóstra — ni rosiesce obrazulu. Acést'a e blidulu de linte, ce vilu presentéza nouii vostri frati de cruce?! Astfelu pricepu ei frateritatea cá se ve timbreze in faci'a lumii de

ingrati si perfidi; se strige in gur'a mare, ca nu meritati, decatu despretiu si infamare, se invóce poterea de feru a statulu cá se ve sugrume? Se dice, ca noi passivistii suntemu inimici ai statulu; dér' se dice, ca si voi activistii sunteti neamici ai aceluia. Spuneti-ne acuma voi: de ce se ne tienemu?

Turturelu Codreanu.

Gimnasiulu romanu din Beiusiu.

Cultur'a mintii si nobilitarea animii, consolidarea caracterulu sunt bazele, pe cari se intemeiéza prosperitatea si fericirea individuala, catu si nationala. Apoi unde se cultivéza acesti doi factori puternici, déca nu in institutiele de invetiamentu si de educatiune, ca-ci aceste sunt vetrele de unde se respandescu radiele cele binefacatórie si umanitarie, cari dau vieatia, taria si insufletire pentru totu ce-i bunu, nobilu si frumosu. Cu catu este o natiune mai tare remasa indereptu in cultura, cu atata are necesitate de mai multe institutiele de invetiamentu si de educatiune. Natiunea romana inca e remasa indereptu in cultura nu atatu din vin'a sa, ci din caus'a impregiariloru vitrege si din caus'a barbariei timpuriloru trecute. Cumu diseramu nu-i natiunea romana de vina, ca nu se afla pe aceeasi trépta de cultura cu alte natiuni luminate, ci acelea pedeci mari, cari iau statu in drumu si au oprit'o. Si romanulu a aratatu, ca iubesc si imbraçosiéza cultur'a si sciinti'a candu i se da ocaziune, ba ca e in stare se aduca mari sacrificii pentru ridicarea asiediaminteloru de cultura. Despre acestu adeveru ne da dovéda cea mai stralucita si gimnasiulu din Beiusiu. Acestu gimnasiu a trecut dela intemeierea s'a pana in diu'a de astadi prin trei fase de evolutiune.

In anulu 1829 a intemeiatu Episcopulu Samuilu Vulcanu in orasiulu Beiusiu unu gimnasiu micu, apoi a ridicatu cu spesele sale o zidire cu o ridicatura spre scopulu acesta si a depusu 35,000 fl. m. c. séu 36,750 fl. v. a., cá din dobandile de 6% ale acestuiu capitalu se se platésca professorii gimnasiulu de patru clase gramaticale dupa organisatiunea de pe acelea timpuri. si invetiatoriulu clasei a dou'a normale séu elementare. Professorulu clasei prime gramaticale si invetiatoriulu clasei a dou'a normale capetá cate 300 fl. m. c. séu 315 fl. v. a. eara ceialalti professori gimnasiali capetau cate 350 fl. m. c. séu 367 fl. 50 cr. v. a., éra professorulu, care purtá directiunea mai primea pe langa salariulu de mai susu inca 50 fl. m. c. séu 52 fl. 50 cr. v. a. Acést'a era starea gimnasiulu pana la anulu 1837.

Acestu mare archiereu si iubitoriu de cultur'a spirituala a némului seu vediundu, ca prin intemeierea gimnasiulu micu n'a potutu intimpiná tóte necesitatile ivite, ca tinerii lipsiti, cari absolvau cele patru clase gramaticale trebuiau din lips'a mediulóceloru si a instituteloru superióre se-si curmeze studiile, de aceea a asternutu inaltulu tronu inca indata dupa anulu 1836 alte litere fundationale spre a ridicá gimnasiulu intregu. Pe langa cele patru clase gramaticale a mai adausu doue umanióre, asia ca gimnasiulu s'a facutu de 6 clase, asemenea si norm'a cu cele doue clase sistemisate a ridicat'o la scóla capitala, pe langa scóla triviala, ce esisté de mai inainte.

Apoi si edificiulu l'a mai maritu si largitu astfelu, ca poteau incapé auditoriile pentru siepte clase si inca mai remanea locu destulu, cá se póta locu directorulu si 6 professori neinsurati. A dispusu, ca dupa sistem'a de atunci se se propuna in fiecare clasa tóte materiile de cate unu singuru profesor. Mai incolo si-a esprimat dorinti'a ca professorii claselor umanióre se fia stabili, éra cei ai claselor gramaticali se se suie gradatu din prim'a clasa si se mérga ca studentii pana intr'a patr'a gramaticala si dupa ce au implinitu cursulu acesta de patru ani éra se se intórca in prim'a gramaticala. Mai incolo si-a manifestatu ferbintea dorintia, cá pe langa studiile ceialele sistematice se se propuna in clasele umanióre si gramatic'a si literatur'a romana si se introduca ortografi'a cu litere strabune latinesci, firesce limb'a romana se se tracteze, cá studiu extraordinariu. Cine mai gandea pe atunci la gramatic'a si literatur'a limbei romane, candu si astadi acele studii se tractéza in cele mai multe institutiele fórté masteru! Pentru completarea gimnasiulu a mai depusu inca 40,000 fl. m. c. séu 42,000 fl. v. a. asia ca tota fundatiunea facea 75,000 m. c. séu 78,750 fl. v. a., care capitalu aducea cate 6% 4500 fl. m. c. séu 4725 fl. v. a.; pe totu anulu.

Venitulu se distribuia in urmatoriulu modu:

a) Directoriulu localu, care se alege dupa normativele in vigóre, din sinulu professoriloru, se da 500 fl. m. c. séu 525 fl. v. a.; b) professorulu din prim'a si din secunda clasa umanióra se da cate 400 fl. m. c. séu 420 fl. v. a. prin urmare amenduroru 800 fl. m. c. séu 840 fl. v. a.; c) fiecarui profesor gramaticalu cate 350 fl. m. c. séu 367 fl. 50 cr. v. a., in suma 1400 fl. m. c. séu 1470 fl. v. a. Invetiatoriulu primei clase normale se remana pe lenga provisiunea invetiatoriulu scólei triviale; e) pentru incalditulu scóleloru cate 3 stanjiu de lemne, stanjiulu cu cate 3 fl. m. c. séu 3 fl. 15 cr. v. a., 63 fl. m. c. séu 66 fl. 15 cr. v. a.; f) pentru ingrijituriulu scóleloru 50 fl. m. c. séu 52 fl. 50 cr. v. a.; g) pentru conservatiunea edificiiloru si pentru procuratiunea mobileloru scolastice 240 fl. m. c. séu 252 fl. v. a.; tóta suma 3353 fl. m. c. séu 3520 fl. 65 cr. v. a.; h) din sum'a restanta de 1147 fl. m. c. séu 1204 fl. 35 cr. v. a. se se cóca pane si se se imparta la tinerii seraci romani din partile acestea. De acestu beneficiu se se bucare tinerii seraci, cari studiéza in acestu institutu si au celu puçinu din studii si din moralitate clas'a prima, dér' apoi doresce, cá la impartire se se iá in consideratiune mai cu séma tinerii greco-catolicii.

Acést'a dispositiune aréta simtiulu celu blandu si umanu, ca nu pretinde, cá numai tinerii eminenti se se impartasiésca de beneficiu, ci si primanii, sciindu fórté bine, ca n'au toti studentii darulu de a se distinge, apoi nu se restringe numai la fi sei sufletesci, ci concede, cá se se bucare si tinerii romani de alta confessiune, numai catu cere cá se se prefere greco-catolicii, intielegandu-se, ca in lipsa de greco-catolici se potu impartasi si de alta confessiune. Manipulatiunea acestei fundatiuni cade in sarcin'a episcopulu gr. cat. din Oradea-mare si fiindu scaunulu episcopescu vacantu, cade tóta sarcin'a pe capitulu diecesanu, afara de aceea despre starea activa séu passiva a fundatiunii se voru dá socotele in totu anulu inaltulu consiliu regiu locutenentiale ungurescu. Toti professorii, afara de celu din prim'a normala, se voru alege liberu (libere legendi) din clerulu greco-catolicu alu diecesii Oradiei-mari prin episcopulu diecesanu si fiindu scaunulu episcopescu vacantu, prin capitulu aceleiasi diecese si se voru propune directiunei concernente literare spre confirmare, in faci'a careia voru depune esamenulu aprobatoriu.

Fundatiunea acést'a, fora de a impededá o administratiune privata a fondulu, destinandu-se (accensenda) pentru institutiele literarie publice, va fi supusa (parebit) inspectiunii publice, precumu si in tóte partile administratiunii literarie va depinde strinsu numai (stricte unice) si nemediulocitu de directiunea superióra regésca a scóleloru si a studiiloru din districtulu literariu alu Oradiei-mare, asemenea si despre progressulu tinerime scolastice in studii si moralitate, si despre professori insisi se voru asterne informatiuni semestrale pe calea respectivei directiuni literarie inaltulu consiliu regiu locutenentiale ungurescu.

Prin acést'a dispositiune fundationale este supusu gimnasiulu din Beiusiu indirectu inspectorulu de scóle maghiaru, apoi directu ministeriulu maghiaru, prin care impregiarare'i remane numai umbra din caracterulu confessionalu. Ce au potutu indemna pe acestu bunu romanu la o astfelu de dispositiune, nu potemu pricepe.

Mai dispune, ca de ar' incéta vreodata acestu institutu capitalulu fundatiunii cu pretiulu edificiiloru se se imparta in doue parti, o parte se se destineze pentru stipendii, éra cealalta parte pentru dotatiunea seminariulu micu gr.-cat. din Oradea-mare. In 11 Augustu 1837 s'au aprobatu si confirmatu literile fundationale si in anii urmatori s'au introdusu clasele umanióre si in acést'a stare au remasu gimnasiulu pana la introducerea sistemii celei noua.

In anulu 1851 in 6 Februaru s'a ténutu consiliulu scolasticu in presintia Escel. Sale domnulu Episcopu Vasilie Erdélyi, sub presidiulu reverendis. d. Iosifu Papp-Szilágyi, inspectoru si consiliariu c. r. peste scólele gr. cat. din districtulu Oradiei mari, fiindu presentu directorulu gimnasialu si toti professorii gimnasiali cu scopu de a organisá gimnasiulu de nou dupa legea provisoria, care a dat'o ministrulu de culte si instructiune publica Leo Thun pentru organisatiunea gimnasiiloru.

In acést'a conferintia s'au discutatú si stabilitu vr'o 10 puncte, dintre care voiu scóte pe cele mai insemnate; La punctulu 2 se decide, cá

